

14^ο Εβδομαδιαίο Δελτίο για τις Οικονομικές Επιπτώσεις του Κορωνοϊού

Ευρωπαϊκές Εξελίξεις (19-26/06)

"Discussions showed differences of opinion on various issues, for example on the overall size of Next Generation EU, on the balance between grants and loans, on the allocation key, and on own new resources and rebates."
Ursula von der Leyen, Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

"With the Next Generation EU, the net balance improves for each Member State, provided that repayment is financed by new own resources! This means net contributors pay less and net recipients get more."

Johannes Hanh, Επίτροπος αρμόδιος για τον Προϋπολογισμό και τη Διοίκηση

"The recovery is going to be a complicated matter, I would characterise it as sequential and restrained. (...) We are not going to return to the ex-ante status quo. This recovery is going to be incomplete and might be transformational."

Christine Lagarde, Πρόεδρος της ΕΚΤ

- Η Επιτροπή έδωσε το πράσινο φως για το σχέδιο στήριξης της Lufthansa ύψους €6 δισ.
- Η Επιτροπή δημοσίευσε το προσχέδιο του Ευρωπαϊκού Προϋπολογισμού για το 2021. Ανέρχεται σε €510,7 δισ. εκ των οποίων €344 δισ. προβλέπεται να προέλθουν από το Next Generation EU.

**European
Commission**

- Το Συμβούλιο αποφάσισε την αναβολή, κατά 6 μήνες, της εφαρμογής του νέου καθεστώτος ΦΠΑ για το ηλεκτρονικό εμπόριο.
- Το Συμβούλιο υιοθέτησε κανονισμό για την προσωρινή χαλάρωση στις απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, μεταξύ άλλων, με μείωση του απαιτούμενου κεφαλαίου για τα NPLs και αναβολή εφαρμογής του λογιστικού προτύπου IFRS 9.

Council of the EU

Εθνικά Μέτρα (19-26/06)

Γαλλία: Η Κυβέρνηση ανακοίνωσε τη διετή παράταση του προγράμματος μερικής απασχόλησης κατόπιν διαπραγμάτευσης με τους κοινωνικούς εταίρους.

Ισπανία: Η Κυβέρνηση ανακοίνωσε πακέτο στήριξης του τουριστικού τομέα ύψους €4,3 δισ. εκ των οποίων τα €2,5 δισ. αφορούν επιχορηγήσεις.

Ολλανδία: Η Κυβέρνηση αποφάσισε την παροχή κρατικής στήριξης ύψους €3,4 δισ. στην Air France-KLM. Το πακέτο αυτό προστίθεται στα €7 δισ. που προσέφερε η Γαλλία.

Ουγγαρία: Η Κεντρική Τράπεζα μείωσε το βασικό επιτόκιο από 0,9% σε 0,75%. Πρόκειται για την πρώτη μείωση μετά το 2016.

ΗΠΑ: Στον απόηχο των stress tests που διεξήχθησαν, η Fed επέβαλε σε 33 τράπεζες όριο στο μέρισμα και πλήρη απαγόρευση των επαναγορών μετοχών.

Νότια Κορέα: Το Υπουργείο Οικονομικών ανακοίνωσε την πρόθεσή του να επιβάλει, από το 2023, φόρο έως 25% στα κέρδη κεφαλαίου που υπερβαίνουν τα \$16.700.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

- Στο διάστημα 19-25/06 το ΔΝΤ ενέκρινε παροχή χρηματοδότησης στο Μαυροβούνιο και τη Γουινέα, συνολικού ύψους 167,6 εκατ. SDR (\$231,7 εκατ.) μέσω του Rapid Credit Facility, του Rapid Financing Instrument και του Catastrophe Containment and Relief Trust.

Ανάλυση μέτρων⁶ (16/03 – 26/06)

	ΕΕ	Γαλλία	Ιταλία	Γερμανία	Ολλανδία	Αυστρία	Δανία	Ισπανία	Ελλάδα	Πορτογαλία	Ιρλανδία
Α. Δημοσιονομικά Μέτρα¹	€65 δισ.	€135 δισ. ²	€52,5 δισ.	€286 δισ.	€33,1 δισ.	€42,2 δισ.	120,9 δισ. DKK	€31,2 δισ.	€24 δισ. ³	€1 δισ. ¹	≈ €6,8 δισ. ^{1, 2}
Β. Μέτρα Νομισματικής Πολιτικής (Σύνολο)	€2,6 τρισ. ⁴	-	-	-	-	-	Επέκταση πιστωτικής διευκόλυνσης των τραπεζών	-	-	-	-
Γ. Δάνεια/ Δανειακές Εγγυήσεις	€305 δισ.	€315 δισ.	€530 δισ.	€819,7 δισ.	Τουλάχιστον €30,6 δισ.	€9 δισ.	70 δισ. DKK	€112,4 δισ.	Απροσδιόριστο	€13 δισ.	Τουλάχιστον €5 δισ.
Δ. Αναστολή Είσπραξης Φόρων	-	Απροσδιόριστο	€27,5 δισ.	€500 δισ.	€36 δισ.	Έως €10 δισ.	208 δισ. DKK	Τουλ. €14 δισ.	Απροσδιόριστο	€7,9 δισ.	Απροσδιόριστο
Ε. Μέτρα Στήριξης της Αγοράς Εργασίας⁵	SURE: Ταμείο παροχής δανείων στα κράτη-μέλη για προγράμματα στήριξης της απασχόλησης. Συνολικό ύψος: €100 δισ.	Κάλυψη μισθών κατά 70% για άτομα σε καθεστώς μερικής ανεργίας	Πάγωμα απολύσεων & χρονική επέκταση επιδόματος ανεργίας	Ενίσχυση του υπάρχοντος συστήματος στήριξης εισοδήματος των ανέργων	Στήριξη μισθολογικού κόστους έως 90% (επιχειρήσεις με τουλάχιστον 20% μείωση στα έσοδα)	Στήριξη μισθολογικού κόστους κλιμακωτά ανάλογα με το ύψος του μισθού έως 90% του χρόνου εργασίας	Στήριξη μισθολογικού κόστους έως 75% (επιχειρήσεις με τουλάχιστον 20% μείωση στα έσοδα)	Κάλυψη μισθών κατά 70% ⁶	Τα μέτρα περιλαμβάνουν συνέχιση της παροχής αποζημίωσης ειδικού σκοπού, ένα πλάνο ενίσχυσης απασχόλησης και επέκταση των επιδομάτων ανεργίας.	Στήριξη μισθολογικού κόστους έως 75% (επιχειρήσεις με τουλάχιστον 40% μείωση στα έσοδα)	Αύξηση επιδόματος ανεργίας και στήριξη μισθολογικού κόστους έως 70% (όριο €410/εβδομάδα)

¹ Το κόστος των μέτρων αυτών αναμένεται να είναι υψηλότερο καθώς έχουν ληφθεί μέτρα το κόστος των οποίων δεν είναι ακόμα γνωστό.

² Περιλαμβάνει μέτρα αναστολής φορολογικών υποχρεώσεων τα οποία δεν έχουν κοστολογηθεί ξεχωριστά.

³ Περιλαμβάνει μέτρα αναστολής φορολογικών υποχρεώσεων και δάνεια/δανειακές εγγυήσεις.

⁴ Συμπεριλαμβάνει το Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP), συνολικής αξίας €750 δισ., την αύξηση κατά €120 δισ. των αγορών στο πλαίσιο του Asset Purchase Programme (APP), την παροχή επιπρόσθετης ρευστότητας ύψους €1 τρισ. στον τραπεζικό τομέα μέσω του προγράμματος TLTRO III καθώς και την απελευθέρωση κεφαλαίων ύψους €120 δισ. λόγω χαλάρωσης των κανονισμών. Οι αριθμοί αυτοί αναφέρονται στη συνολική αξία τίτλων και τραπεζικής ρευστότητας που θα έχουν προστεθεί στο ισολογισμό της ΕΚΤ μετά το πέρας των αντίστοιχων προγραμμάτων. Για περισσότερες πληροφορίες για την εξέλιξη των αγορών τίτλων της ΕΚΤ, σας παραπέμπουμε στο διάγραμμα των Εβδομαδιαίων Καθαρών Αγορών Τίτλων.

⁵ Το κόστος τους – εφόσον εξειδικεύεται – συμπεριλαμβάνεται στο συνολικό δημοσιονομικό κόστος.

⁶ Κύρια πηγή: IMF Policy Tracker. Επιπλέον πηγές: OECD Country Policy Tracker & επίσημες ανακοινώσεις των κυβερνήσεων.

	ΗΠΑ	Καναδάς	Αυστραλία	ΗΒ	Ιαπωνία	Ρωσία	Ινδία	Βραζιλία
Α. Δημοσιονομικά μέτρα (Σύνολο)⁷	≈\$1,7 τρισ.	120 δισ. CAD	133,8 δισ. AUD	£132,5 δισ.	¥148,9 τρισ. ⁸	≈3,2 τρισ. RUB	≈ 9,45 τρισ. INR	≈ 580 δισ. BRL
Β. Μέτρα Νομισματικής Πολιτικής (Σύνολο)	Απεριόριστο	Δεν εξειδικεύεται	Τουλάχιστον 90 δισ. AUD	Τουλάχιστον £940 δισ.	Απεριόριστο	Δεν εξειδικεύεται	Τουλάχιστον 3,7 τρισ. INR	≈ 1,2 τρισ. BRL
Β1. Αγορές Ομολόγων	Δεν εξειδικεύεται	Δεν εξειδικεύεται	Δεν εξειδικεύεται	£750 δισ.	Δεν εξειδικεύεται	Δεν εξειδικεύεται	Δεν εξειδικεύεται	-
Β2. Ρευστότητα προς τράπεζες	Δεν εξειδικεύεται	Δεν εξειδικεύεται	Τουλάχιστον 90 δισ. AUD	Τουλάχιστον £190 δισ.	Δεν εξειδικεύεται	700 δισ. RUB	Τουλάχιστον 8 τρισ. INR	≈ 1,2 τρισ. BRL
Γ. Δάνεια/Δανειακές Εγγυήσεις	\$1,242 τρισ.	65 δισ. CAD	35 δισ. AUD	£330 δισ. ⁹	Τουλάχιστον ¥2,135 τρισ.	Δεν εξειδικεύεται	-	≈ 253 δισ. BRL
Δ. Αναστολή Είσπραξης Φόρων	\$561 δισ.	85 δισ. CAD	-	Τουλάχιστον £3,1 δισ.	Δεν εξειδικεύεται	Δεν εξειδικεύεται	Δεν εξειδικεύεται	Δεν εξειδικεύεται
Ε. Μέτρα Στήριξης της Αγοράς Εργασίας¹⁰	\$250 δισ. (μέσω επιδομάτων ανεργίας)	Παροχή στήριξης 2000 CAD/μήνα σε άτομα με απώλεια εισοδήματος & στήριξη μισθολογικού κόστους κατά 75% για πληττόμενες επιχειρήσεις	Στήριξη μισθολογικού κόστους με παροχή ανά δύο εβδομάδες 1500 AUD/εργαζόμενο	Στήριξη μισθολογικού κόστους κατά 80%	-	Μείωση εργοδοτικών εισφορών για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις & αύξηση του επιδόματος ανεργίας	Αύξηση μισθού για εργάτες που έχουν ενταχθεί σε κρατικό πρόγραμμα απασχόλησης αγροτών	Παροχή βοήθηματος \$120 σε ανέργους και στους άτυπα απασχολούμενους

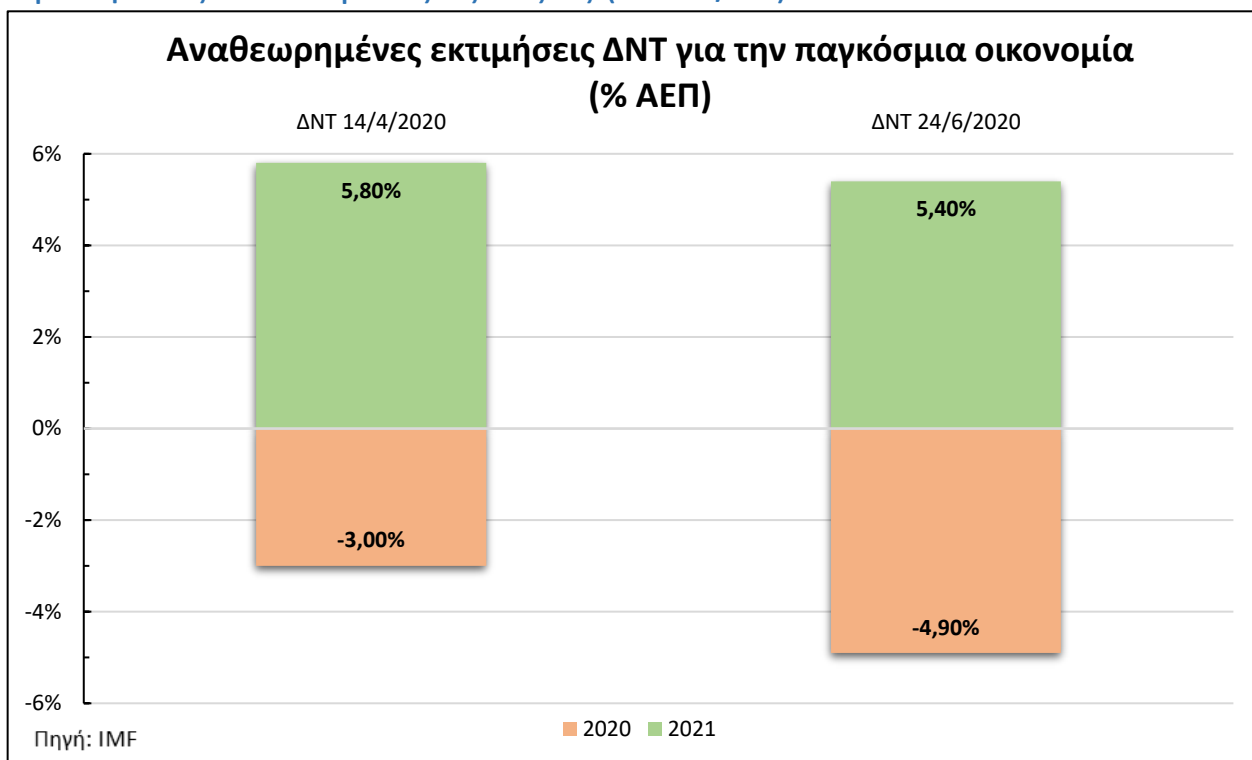
⁷ Δεν περιλαμβάνει τα μέτρα αναστολής εισπραξης φόρων και τα προγράμματα κρατικών εγγυήσεων/δανείων.

⁸ Καθώς δεν έχει εξειδικευθεί η κατανομή του συνολικού πακέτου, στο ποσό συμπεριλαμβάνεται το κόστος των μέτρων αναστολής εισπραξης φόρων και παροχής δανείων/δανειακών εγγυήσεων.

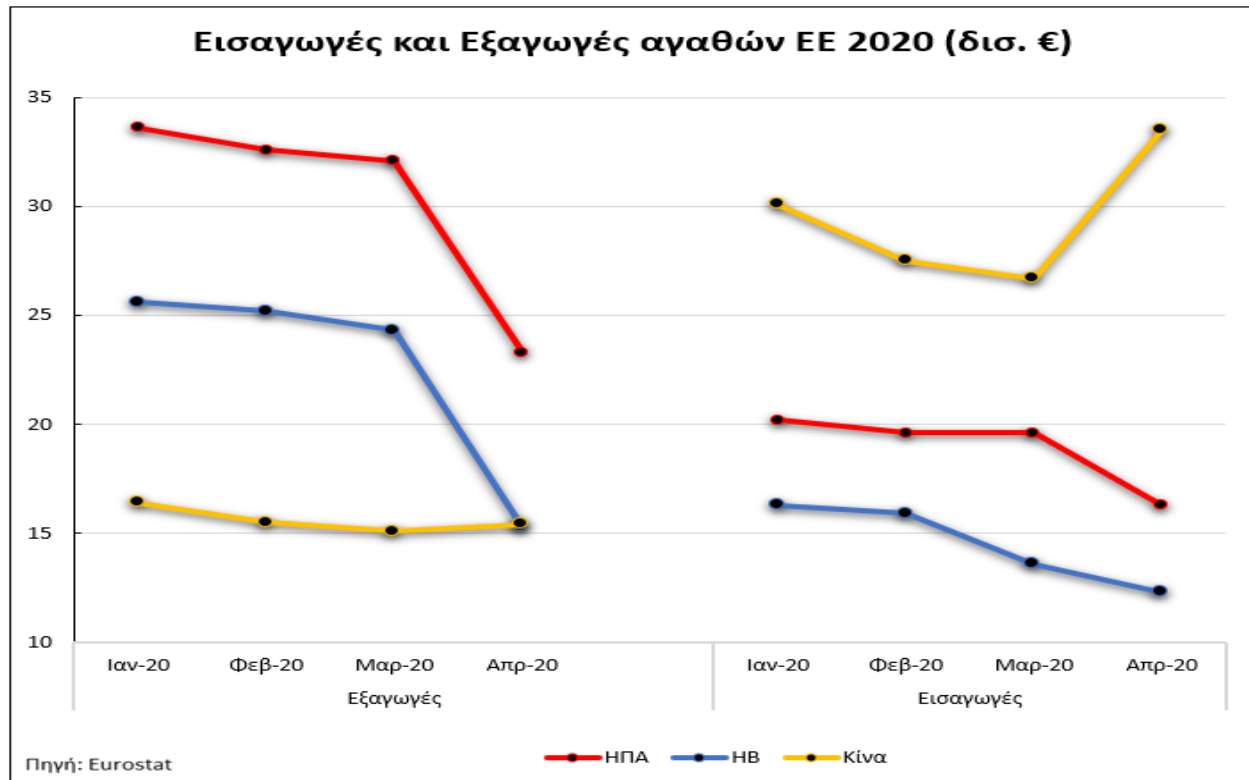
⁹ Από κοινού με την Τράπεζα της Αγγλίας

¹⁰ Το κόστος τους – εφόσον εξειδικεύεται – συμπεριλαμβάνεται στο συνολικό δημοσιονομικό κόστος.

Πρόσφατες Οικονομικές Εξελίξεις (22-25/06)

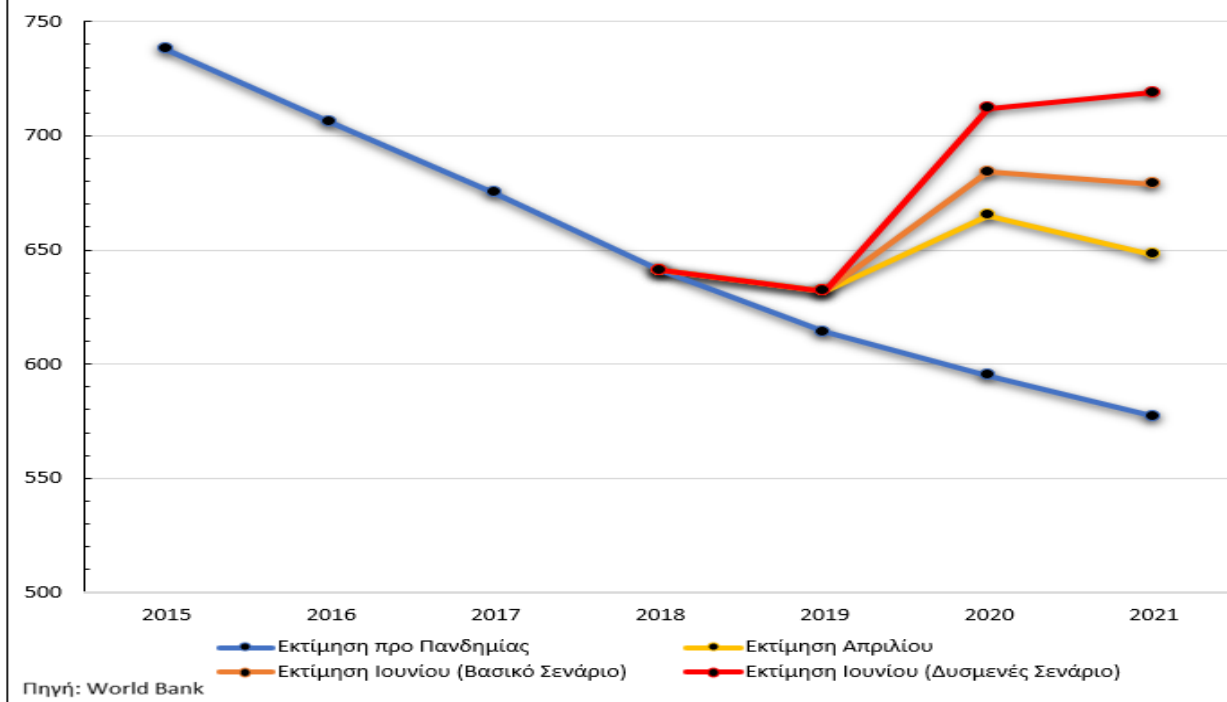

Σύμφωνα με τις αναθεωρημένες εκτιμήσεις του ΔΝΤ (24/6), η παγκόσμια οικονομία προβλέπεται να σημειώσει βαθύτερη ύφεση το 2020 και μικρότερη ανάπτυξη το 2021. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι το παγκόσμιο ΑΕΠ φέτος θα σημειώσει ύφεση 4,9% έναντι 3% που εκτιμούσε τον Απρίλιο, ενώ για το 2021 εκτιμά ανάκαμψη 5,4%.

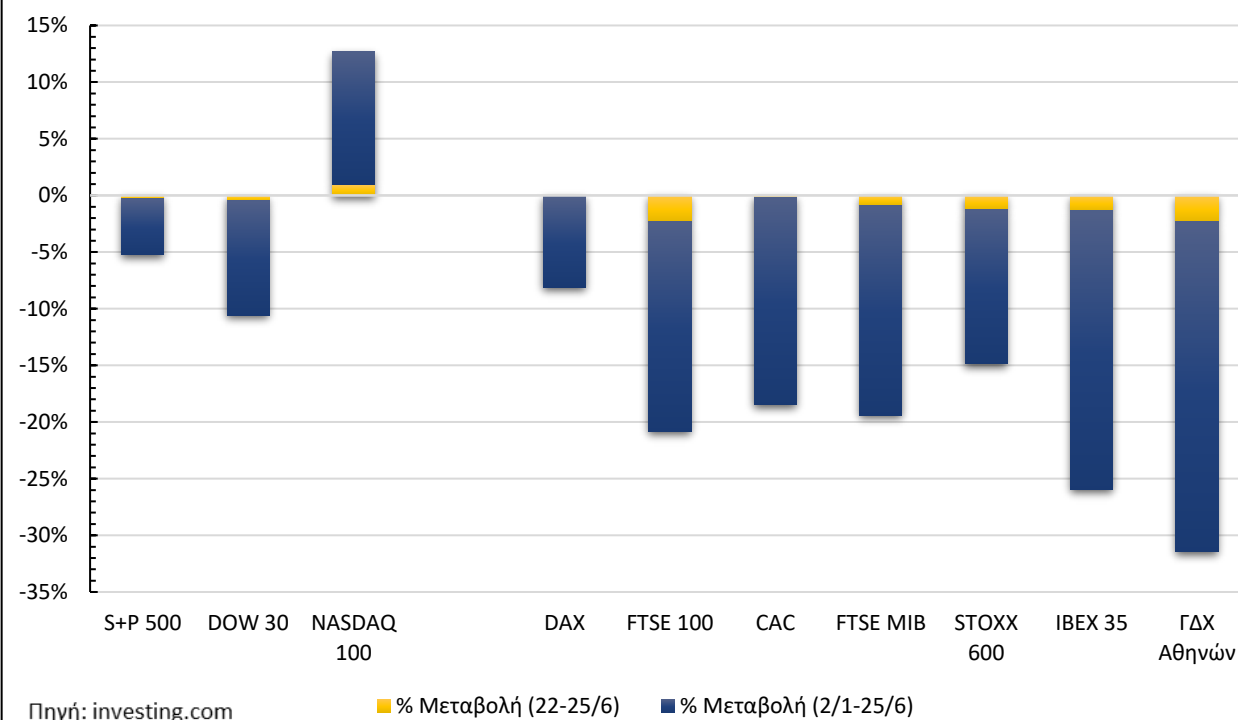
Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (22/6), οι τάσεις στο εμπόριο της ΕΕ με τους εμπορικούς της εταίρους εμφάνισαν διακυμάνσεις κατά τους προηγούμενους μήνες. Οι εξαγωγές της ΕΕ προς το ΗΒ και τις ΗΠΑ εμφάνισαν ραγδαία πτώση μετά την ανακοίνωση των περιοριστικών μέτρων τον Μάρτιο. Η απότομη αύξηση των εισαγωγών από την Κίνα τον Μάρτιο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση των εισαγωγών συγκεκριμένων ειδών κλωστοϋφαντουργίας (υφασμάτινες μάσκες προσώπου, χειρουργικές μάσκες προσώπου μίας χρήσης, κλπ.).

Επίπτωση COVID-19 σε Ακραία Φτώχεια Παγκοσμίως (εκατ. άνθρωποι κάτω από 1,90 \$/ημέρα)

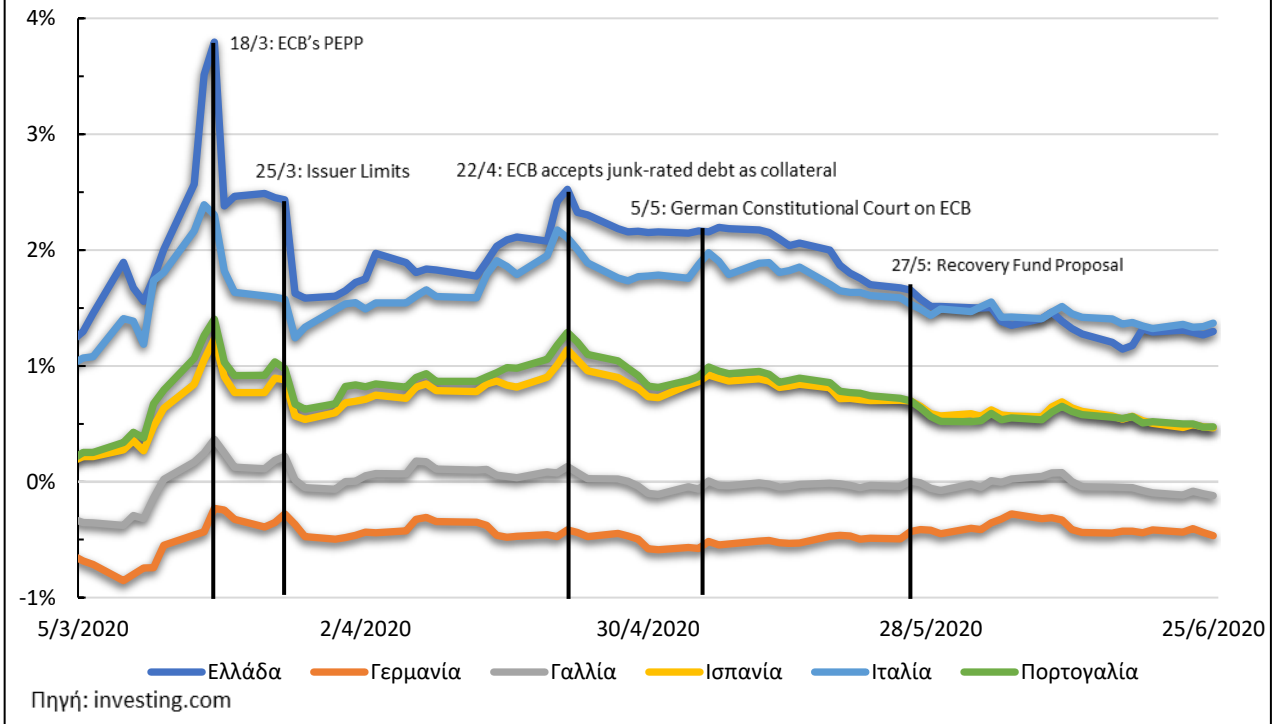
Σύμφωνα με την τελευταία εκτίμηση της [Παγκόσμιας Τράπεζας](#) (8/6), οι επιπτώσεις της πανδημίας στα άτομα που βρίσκονται σε συνθήκες ακραίας φτώχειας (κάτω από 1,90 \$/ημέρα) εκτιμώνται στη βάση δύο σεναρίων, ενός βασικού και ενός δυσμενούς. Και στις δυο περιπτώσεις, η επιδείνωση της ακραίας φτώχειας στον πληθυσμό είναι δραματική.

Αποδόσεις Χρηματιστηρίων

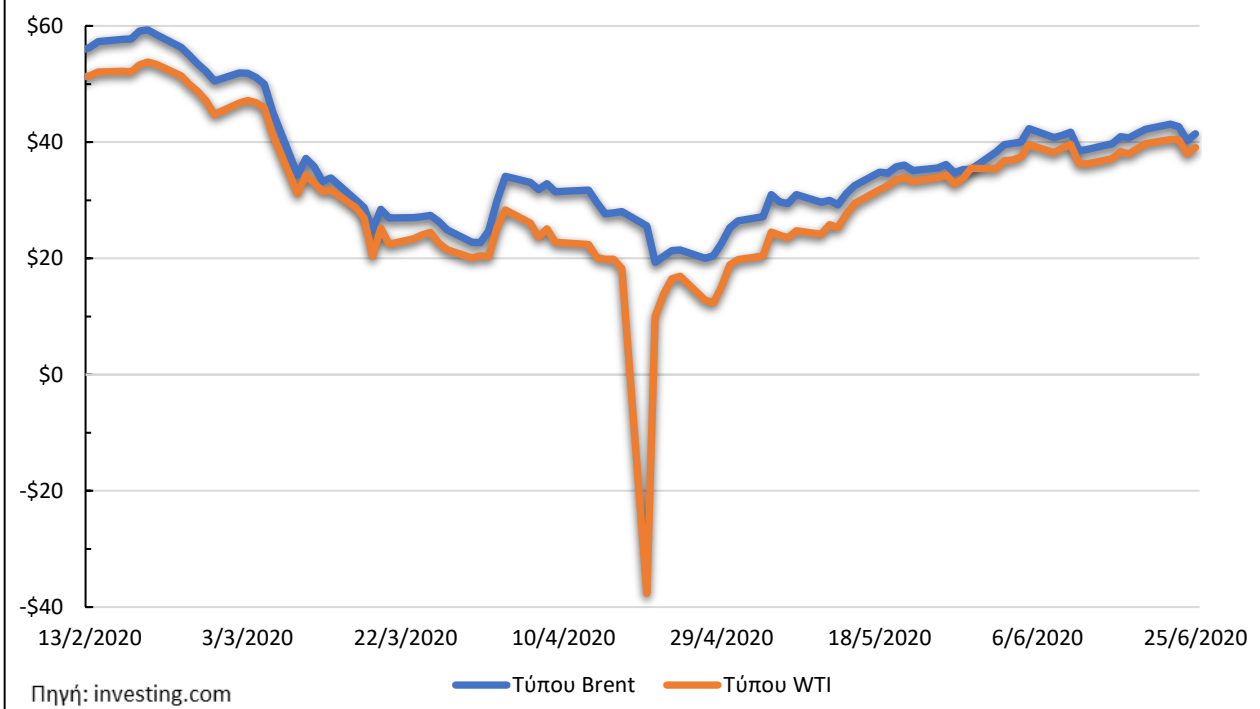
Μικρή πτώση καταγράφηκε στα αμερικανικά και ευρωπαϊκά χρηματιστήρια την Πέμπτη καθώς επανέρχεται στο προσκήνιο η ανησυχία για ένα δεύτερο κύμα πανδημίας μέσα στο καλοκαίρι.

Αποδόσεις 10ετών Κρατικών Ομολόγων

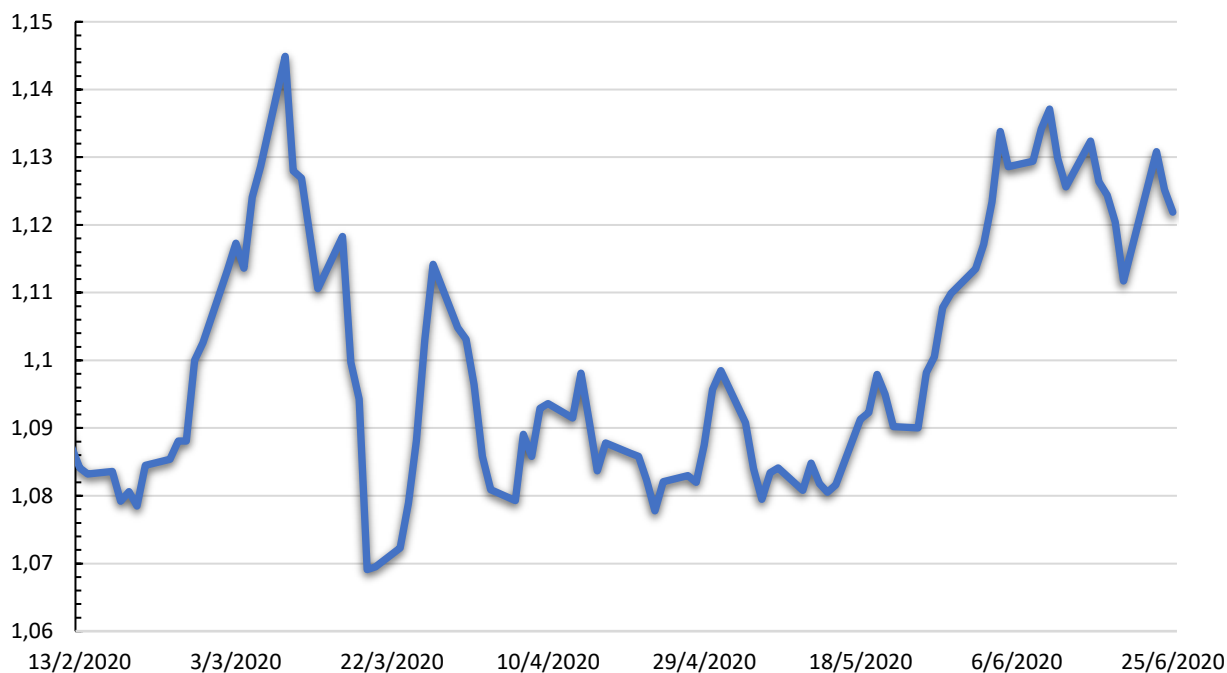
Σταθεροποίηση καταγράφεται στις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων αυτή την εβδομάδα καθώς η ΕΚΤ συνεχίζει τις αγορές ομολόγων μέσω του προγράμματος PEPP.

Τιμές Πετρελαίου (\$/βαρέλι)

Ανοδικά κινούνται οι τιμές του πετρελαίου με το Brent να διαμορφώνεται στα 41,45 \$/βαρέλι και το WTI στα 39,05 \$/βαρέλι.

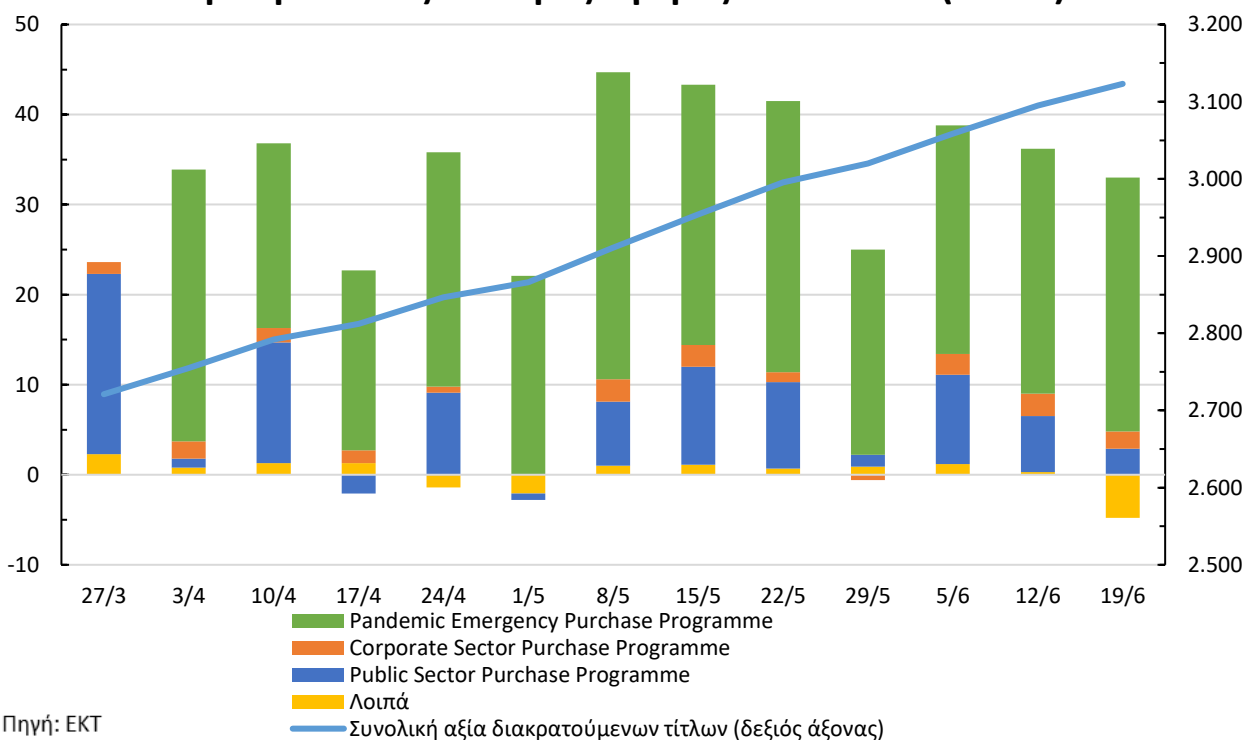
Ισοτιμία EUR/USD

Πηγή: investing.com

Στην αγορά συναλλάγματος πτωτικά κινείται το ευρώ την τρέχουσα εβδομάδα με τη συναλλαγματική ισοτιμία να διαμορφώνεται στα 1,1219 \$/€.

Εβδομαδιαίες καθαρές αγορές τίτλων ΕΚΤ (δισ. €)

Πηγή: ΕΚΤ

Στις 18/3, η ΕΚΤ ανακοίνωσε νέο πρόγραμμα αγοράς κρατικών και εταιρικών τίτλων (PEPP) συνολικού ύψους €750 δισ. Παράλληλα, συνεχίζονται οι αγορές κρατικών και εταιρικών ομολόγων στο πλαίσιο του APP το οποίο είναι σε ισχύ από τον Οκτώβριο του 2014 και ενισχύθηκε στις 12/3 με επιπλέον €120 δισ. αγορών. Οι μπάρες αντιπροσωπεύουν τις εβδομαδιαίες αγορές τίτλων ανά πρόγραμμα, ενώ η γραμμή την εξέλιξη της αθροιστικής αξίας των τίτλων που διακρατούνται από την ΕΚΤ στο πλαίσιο όλων των παρελθόντων και παρόντων προγραμμάτων αγοράς τίτλων.

Διαβάσαμε

Μελέτες, αναλύσεις, προβλέψεις για τις οικονομικές διαστάσεις της πανδημίας

Εντός ΕΕ, οι ηγέτες των κρατών-μελών διαπραγματεύονται τις λεπτομέρειες ενός σημαντικού μηχανισμού ανάκαμψης. Σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ, αυτό είναι εφικτό, εντός ορισμένων ορίων. Ένας βασικός περιορισμός για τους διαθέσιμους πόρους για την ανάκαμψη της ΕΕ απορρέει από το άρθρο 310 της ΣΛΕΕ, τη λεγόμενη «αρχή της δημοσιονομικής ισορροπίας», το οποίο ορίζει ότι όλα τα ενωσιακά στοιχεία εσόδων και δαπανών πρέπει να «εμφανίζονται στον προϋπολογισμό» και ότι έσοδα και δαπάνες του προϋπολογισμού πρέπει να είναι ισοσκελισμένα. Για δεκαετίες, και μέχρι πριν από μερικές εβδομάδες, αυτή η διάταξη θεωρούνταν ότι απαγορεύει στην ΕΕ να δανείζεται για να χρηματοδοτεί τις δαπάνες της. Σύμφωνα με την [Päivi Leino στο Centre for European Policy Studies](#), η πρόταση της ΕΕ για το Next Generation EU έρχεται σε αντίθεση με αυτήν την παραδοσιακή ανάγνωση. Η Ένωση θα εκδώσει χρέος που θα δαπανηθεί τα επόμενα χρόνια ως επιχορηγήσεις. Αυτά τα χρέη θα εξοφληθούν στη διάρκεια τριών δεκαετιών ξεκινώντας από το 2028, με μέσα που δεν έχουν ακόμα προσδιοριστεί. Ο [Jean Pisani-Ferry στη Le Monde](#) θεωρεί πως αυτή η απόφαση σπάει ένα ταμπού. **Αλλά ίσως θα πρέπει να έρθουμε αντιμέτωποι με το γεγονός ότι το Next Generation EU παραβιάζει επίσης τον ευρωπαϊκό νόμο**, σημειώνει η συγγραφέας. Οι κρίσεις παρουσιάζουν ελκυστικές ευκαιρίες για την προώθηση θεσμικών φιλοδοξιών που θα ήταν πολιτικά αδύνατες υπό κανονικές συνθήκες. Αλλά ένα τέτοιο νομικό άλμα θα έχει βαρυσήμαντες συνέπειες.

Οι περισσότερες κυβερνήσεις έχουν ήδη λάβει μέτρα για την προστασία ευάλωτων εργαζομένων και επιχειρήσεων από τις επιπτώσεις της ξαφνικής πτώσης της δραστηριότητας που σχετίζεται με την πανδημία. **Αλλά καθώς τα lockdowns σταδιακά αίρονται, η εστίαση στη χάραξη πολιτικής πρέπει να αλλάξει και οι κυβερνήσεις πρέπει να σχεδιάσουν μέτρα που θα διευκολύνουν την προσαρμογή.** Ως εκ τούτου, απαιτείται μια νέα εργαλειοθήκη πολιτικού σχεδιασμού, σύμφωνα με τους [Olivier Blanchard, Thomas Philippon και Jean Pisani-Ferry στο Bruegel](#). Ως συνήθως, μετά από ένα μεγάλο σοκ, πρέπει να υπάρχει εξισορρόπηση της προστασίας και της αναδιανομής, λαμβάνοντας υπόψη τις μεταβαλλόμενες προοπτικές για τομείς και επιχειρήσεις. Πρέπει να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις για να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους και, όταν χρειαστεί, να προσαρμοστούν, μέσω επιδοτήσεων μισθών, μερικώς εγγυημένων δανείων και αναδιάρθρωσης των παλαιών χρεών. Ταυτόχρονα, τα επιδόματα ανεργίας πρέπει να ενισχυθούν για να βοηθήσουν τους εργαζόμενους.

[H Zane Rasnača υποστηρίζει στο European Trade University Institute Policy Brief](#) ότι **οι εποχιακά εργαζόμενοι εντός της ΕΕ, αν και ανεκτίμητοι στον τομέα της γεωργίας και του τουρισμού, είναι μια από τις λιγότερο προστατευμένες ομάδες, όσον αφορά την πανδημία.** Εκτός από την υψηλή

ανεργία, η οποία προκλήθηκε από τα κλειστά σύνορα εντός της ΕΕ, υπήρξε επίσης μια κάθετη υποβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης των εργαζομένων, αναγκάζοντάς τους να παραμείνουν άνεργοι ή να εργαστούν υπό οριακές συνθήκες ασφάλειας και υγιεινής. Παρότι η ΕΕ στο σύνολό της δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά αυτές τις ανησυχίες, σε εθνικό επίπεδο τα κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει μεγάλο εύρος εναλλακτικών λύσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Για παράδειγμα, το Βέλγιο περιόρισε την είσοδο και έξοδο των μεθοριακών εργαζομένων, όμως διπλασίασε την περίοδο παραμονής στη χώρα για τους εποχιακούς εργαζόμενους που ήδη βρίσκονται στην επικράτειά του. Στη Γερμανία, οι εποχιακοί εργαζόμενοι πρέπει να υποβληθούν σε υγειονομικό έλεγχο κατά την άφιξή τους και καραντίνα 14 ημερών. Αυτές οι μεσοπρόθεσμες κρατικές αποφάσεις μπορούν να διατηρήσουν το εποχιακό εργατικό δυναμικό, έως ότου η ΕΕ καταρτίσει ένα πιο μακροπρόθεσμο σχέδιο.

Κατά τη διάρκεια της κρίσης, οι start-ups συνέχισαν να διαδραματίζουν καίριο ρόλο για τις οικονομίες. Ορισμένες καινοτόμες νεοφυείς επιχειρήσεις αντέδρασαν γρήγορα και ευέλικτα στην πανδημία, είχαν κρίσιμη συμβολή στην υιοθέτηση της ψηφιακής εργασίας και τηλε-εκπαίδευσης, και παρείχαν καινοτομίες σε ιατρικά αγαθά και υπηρεσίες υγείας. Ωστόσο, σύμφωνα με τους [Flavio Calvino, Chiara Criscuolo και Rudy Verlhac στο VoxEU](#), **οι περισσότερες νεοφυείς επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις λόγω της κρίσης, καθώς είναι πιο ευάλωτες στο σοκ που προκαλεί η πανδημία.** Τείνουν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες υψηλού κινδύνου σε σύγκριση με άλλες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, αντιμετωπίζουν περιορισμούς στην πρόσβαση σε παραδοσιακή χρηματοδότηση και η σχέση τους με προμηθευτές και πελάτες είναι ακόμη εκκολλαπτόμενη. Συχνά βασίζονται επίσης σε μια μικρή ιδρυτική ομάδα, και αυτό μπορεί να αυξήσει περαιτέρω την ευπάθειά τους ως προς το ανθρώπινο δυναμικό κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Γι' αυτό η κρίση αυτή δεν θέτει μόνο μια πρόκληση για τις υπάρχουσες νεοσύστατες επιχειρήσεις, αλλά και για την ίδρυση νέων.

Ενώ η αυτοματοποίηση είναι πιθανό να προωθήσει τη συνολική οικονομική ευημερία, έρχεται με το τίμημα της διευρυνόμενης ανισότητας. Η πανδημία ενισχύει τόσο την τάση αυτοματοποίησης όσο και τις επιπτώσεις της, σύμφωνα με τους [David Bloom and Klaus Prettner στο VoxEU](#). Αυτό συμβαίνει επειδή, πρώτον, η αυτοματοποίηση, η ρομποτική, οι σύγχρονες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών και η τεχνητή νοημοσύνη ήταν εξαιρετικά χρήσιμες για την καταπολέμηση της πανδημίας, καθώς και για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της. Αυτές οι τεχνολογίες επέτρεψαν στις εταιρείες να συνεχίσουν να λειτουργούν διευκολύνοντας την κοινωνική αποστασιοποίηση στον χώρο εργασίας και επιτρέποντας την τηλε-εργασία. Δεύτερον, η πανδημία πιθανότατα θα επιταχύνει την ανάπτυξη και την εφαρμογή τεχνολογιών αυτοματοποίησης λόγω μεγαλύτερων οικονομικών κινήτρων για τη μείωση του κόστους εργασίας. Τρίτον, τα ρομπότ και οι έξυπνες τεχνολογίες προσφέρουν μεγάλες δυνατότητες παρακολούθησης των ασθενών και ιχνηλάτησης των επαφών τους, διάγνωσης του κορωνοϊού και άλλων ασθενειών χωρίς πρόσωπο με πρόσωπο επαφή, ακόμη και απολύμανση μολυσμένων περιοχών σε νοσοκομεία και άλλους δημόσιους χώρους. Τέταρτον, τα εμπόδια στις εφοδιαστικές αλυσίδες και στα ταξίδια ενδέχεται να υπονομεύσουν την ενοποίηση των οικονομιών και να ενθαρρύνουν την οικονομική αυτόαρκεια, τουλάχιστον σε στρατηγικά σημαντικούς τομείς όπως η παραγωγή ιατρικών προμηθειών και φαρμάκων.

[Σε άρθρο της στο Project Syndicate](#), η Saadia Zahidi υποστηρίζει ότι **πρέπει να επανεξεταστεί η**

κατανομή του ρίσκου μεταξύ πολιτών, ιδιωτικού τομέα και κυβέρνησης. Η κρίση κατέδειξε πολλές ανεπάρκειες του υπάρχοντος οικονομικού συστήματος, υποδεικνύοντας την ανάγκη κρατικής παρέμβασης στην συγκυρία της κρίσης. Από την αρχή της πανδημίας, η παγκόσμια οικονομία δέχθηκε περίπου 9 τρισεκατομμύρια δολάρια κρατικών δαπανών, **με αυτή την βραχυπρόθεσμη βοήθεια να συνοδεύεται με τη δημιουργία μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων του κράτους.** Αυτές θα έπρεπε να περιλαμβάνουν περαιτέρω περιορισμούς για το ποιος λαμβάνει κρατική βοήθεια, π.χ. να εξαιρεθούν οι εταιρίες με έδρα σε φορολογικούς παράδεισους, ή το κράτος να επιβάλλει επιπλέον περιβαλλοντικούς περιορισμούς σε συγκεκριμένους κλάδους. Για παράδειγμα, η γαλλική κυβέρνηση έχει συνδέσει «πράσινες ρήτρες» με τη διάσωση ύψους 7 δισεκατομμυρίων ευρώ της Air France-KLM, απαιτώντας από την αεροπορική εταιρεία να δεσμευτεί να μειώσει κατά το ήμισυ τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (ανά επιβάτη και ανά χιλιόμετρο) έως το 2030. Τέλος, αποδεικνύεται για άλλη μια φορά, ότι οι κρατικές δαπάνες είναι ζωτικής σημασίας, όχι μόνο για την παροχή ρευστότητας στην αγορά, αλλά και για την αντιμετώπιση των στρεβλώσεων, της οικονομικής ανισότητας και την αποτροπή της καιροσκοπικής συμπεριφοράς ορισμένων τμημάτων του ιδιωτικού τομέα.

Μολονότι δεν έχουν υποστεί όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ τα ίδια προβλήματα εξαιτίας της πανδημίας, **κανένα κράτος δεν παραμένει ανέγγιχτο από κοινωνικές και οικονομικές δυσκολίες, καθιστώντας απαραίτητη την πανευρωπαϊκή αλληλεγγύη.** Μεμονωμένες πράξεις αλληλεγγύης

άνοιξαν το δρόμο για δωρεές εκατοντάδων χιλιάδων προστατευτικών масκών και άλλων ιατρικών προμηθειών στις χώρες που πλήττονται περισσότερο. Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ακολούθησαν αναλαμβάνοντας τελικά έναν κρίσιμο ρόλο στο συντονισμό της αντίδρασης της Ευρώπης στην κρίση. «Ας κάνουμε το σωστό όλοι μαζί – με μια μεγάλη καρδιά, όχι 27 μικρές», όπως είπε η Πρόεδρος von der Leyen σε ομιλία της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 26 Μαρτίου 2020. Το [European Solidarity Tracker του European Council on Foreign Relations](#) συλλέγει τις διαφορετικές εκφράσεις της πανευρωπαϊκής αλληλεγγύης στη διάρκεια της κρίσης, ιχνηλατώντας αυτή την πολύ σημαντική πτυχή της ΕΕ.

Η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου, τον Ιούνιο του 2016, να αποχωρήσει από την ΕΕ προκάλεσε ανησυχία ότι το παράδειγμα του Brexit θα μπορούσε να υποβαθμίσει την ενότητα της Ένωσης και μάλιστα να οδηγήσει σε φαινόμενα ντόμινο, προκαλώντας την αποσύνθεση της ΕΕ. Ωστόσο,

σύμφωνα με τον [Fabian Zuleeg του European Policy Centre](#), στην πραγματικότητα, **το Brexit έφερε τα κράτη-μέλη πιο κοντά: το επίπεδο ενότητας στη διαδικασία απόσυρσης ήταν αξιοσημείωτο και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν μπόρεσε να καταφέρει το 'διαίρει και βασίλευε' στο οποίο ίσως αποσκοπούσε.** Ωστόσο, ενώ θα υπάρξουν μόνιμες απώλειες που σχετίζονται με το Brexit, η αναγνώριση αυτών των επιπτώσεων θα εξασθενήσει με την πάροδο του χρόνου και ο οικονομικός αντίκτυπος του Brexit μπορεί να καλυφθεί ως συνέπεια της πανδημικής κρίσης. Ως εκ τούτου, ένα επιφανειακά 'ανέξοδο' Brexit ίσως συνεχίσει να επανεμφανίζεται σαν ένα σοβαρό ευρωσκεπτικιστικό επιχείρημα. Το Brexit, λοιπόν, θα πρέπει να παραμείνει βασικό μέλημα της Ένωσης και των κρατών-μελών της πολύ καιρό μετά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου.

Οι υπερχρεωμένες αναδυόμενες αγορές και οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν δυνητικά καταστροφικές δημοσιονομικές κρίσεις εξαιτίας της απότομης οικονομικής ύφεσης της πανδημίας.

Ωστόσο, **το κόστος θα επιβαρύνει τους απλούς πολίτες**, σύμφωνα με τον [Daron Acemoglu στο Project Syndicate](#). Η αναδιάρθρωση και η διαγραφή του χρέους πρέπει να θεωρηθούν επείγοντα μέτρα και οφείλουν να κάνουν σαφή διάκριση μεταξύ των θεσμών που έχουν ενεργήσει σωστά και εκείνων που έχουν συνάψει συμφωνίες με διεφθαρμένες και αυταρχικές κυβερνήσεις. Χρειαζόμαστε ένα νέο διεθνές σώμα όχι μόνο για την επίβλεψη των κανόνων των μελλοντικών χρηματοοικονομικών δεσμεύσεων και για την παρακολούθηση πιθανών χρηματοοικονομικών παραλείψεων, αλλά και για την υποστήριξη ενός νέου παγκόσμιου πλαισίου κανόνων και προτύπων. Μόνο αυτό θα μπορούσε να διασφαλίσει τη νομιμότητα του συστήματος στα μάτια των αναπτυσσόμενων χωρών και των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

[Ο Landry Signé στο Project Syndicate](#) αναλύει την ανθεκτικότητα της αφρικανικής ηπείρου και τη δυναμική που διαθέτει κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Παρά τις πολλές προειδοποιήσεις του Δυτικού κόσμου για μια επικείμενη ανθρωπιστική κρίση στην ήπειρο, η Αφρική δεν έχει δεχθεί το πρώτο πλήγμα αυτής της πανδημίας, **ενώ ταυτόχρονα χάρη σε έξι παράγοντες, οι αναπτυσσόμενες οικονομίες της Αφρικής καθίστανται μια θετική εξαίρεση**. Πρώτον, οι αφρικανικές οικονομίες γίνονται όλο και πιο ανταγωνιστικές. Δεύτερον, οι Αφρικανοί υποστηρίζουν τη συνεχιζόμενη τάση προς μια καλύτερη και πιο υπεύθυνη διακυβέρνηση που προκύπτει από δημοκρατικές εκλογές, οριοθετημένες θητείες και αυξημένη συμμετοχή των πολιτών στα δρώμενα. Η τρίτη θετική τάση είναι δημογραφική. Ο πληθυσμός της υποσαχάριας Αφρικής αναμένεται να αυξηθεί από 1,1 σε 1,4 δισεκατομμύρια έως το 2030. Τέταρτον, το καινοτόμο και παραγωγικό δυναμικό της Αφρικής έχει ήδη προσελκύσει σημαντικές ξένες επενδύσεις και χρηματοδότηση. Πέμπτον, η Αφρική συνεχίζει να διαφοροποιεί τα εμπορικά της πρότυπα. Τέλος, η Αφρική επωφελείται επίσης από την ταχεία επέκταση των τηλεπικοινωνιακών δικτύων της, τα οποία μπορούν να προσελκύσουν επενδυτές στον τομέα της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών. Αυτό το εξάγωνο μοτίβο θα μπορούσε να είναι μια ατμομηχανή ανάπτυξης και ευημερίας, αρκεί να υπάρχει μια ασφαλής προς τον πολίτη, δημοκρατική και αποτελεσματική ηγεσία.

Η πανδημία έχει οδηγήσει σε απώλεια θέσεων εργασίας καταστροφικών διαστάσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες. Από τον Φεβρουάριο έως τον Απρίλιο του τρέχοντος έτους, η απασχόληση μειώθηκε κατά 21 εκατομμύρια, περισσότερο από 13%. Τον Μάιο, σημειώθηκε μια μικρή ανάκαμψη και οι παρατηρητές είναι αρκετά σίγουροι ότι η ανάκαμψη θα συνεχιστεί, τουλάχιστον έως ότου πραγματοποιηθεί ένας πιθανός δεύτερος γύρος της πανδημίας. Τι μας διδάσκουν οι ανακάμψεις από προηγούμενες κρίσεις στις ΗΠΑ για την ανάκαμψη από την ύφεση της πανδημίας, οι [Robert Hall και Marianna Kudlyak αναρωτιούνται στο VoxEU](#). Εντυπωσιακές ανακάμψεις σημειώθηκαν στις ΗΠΑ μετά από κάθε ύφεση που προκάλεσε αύξηση της ανεργίας και υπάρχουν λόγοι να πιστεύουμε ότι **η ανάκαμψη από το τρέχον σοκ θα είναι ταχύτερη, επειδή η ανεργία αφορά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων σε προσωρινή απόλυση**. Ωστόσο, υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα σχετικά με τον πιθανό ρυθμό ανάκαμψης.

Αρχικά, η ανεργία μπορεί να αυξήθηκε μόνο στις ΗΠΑ, ενώ στη Γαλλία, όπως και αλλού στην Ευρώπη, τα προσωρινά προγράμματα προστασίας της απασχόλησης απορρόφησαν το μεγαλύτερο μέρος του (πιο ισχυρού) σοκ. Οι [Jérémye Cohen-Setton και Jean Pisani-Ferry στο Peterson Institute for International Economics](#) συγκρίνουν τα πακέτα στήριξης των νοικοκυριών στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Γαλλία για εξετάσουν αυτήν τη διαφορά. Η αμερικανική προσέγγιση, με έμφαση στην οικογενειακή στήριξη και τα επιδόματα ανεργίας, έχει θεωρήσει ως δεδομένο ότι οι εργαζόμενοι που απομακρύνονται από τους εργοδότες τους, εν τέλει θα απολυθούν (και πιθανώς θα προσληφθούν αργότερα). Δεν δίνει έμφαση στη διατήρηση της εργασιακής σχέσης. Κατά συνέπεια, οι πληρωμές πήγαν σε μεγάλο βαθμό στους εργαζόμενους ατομικά και δεν δόθηκαν μέσω των εργοδοτών. Αντίθετα, στη Γαλλία, και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, η κρατική βοήθεια έχει κρατήσει τους εργαζόμενους συνδεδεμένους με τους εργοδότες τους, ακόμη και όταν ήταν κλειστές οι επιχειρήσεις. Ανοίγοντας το καθεστώς διατήρησης θέσεων εργασίας σε όλες τις εταιρείες που υφίστανται προσωρινή μείωση της δραστηριότητάς τους, αυτή η προσέγγιση κατάφερε να περιορίσει σημαντικά την αύξηση της ανεργίας και να διατηρήσει τις σχέσεις εργαζομένων και εργοδότη. Το πακέτο των ΗΠΑ είναι επίσης πιο δαπανηρό, επειδή η προστασία του εισοδήματος των νοικοκυριών των ΗΠΑ απαιτούσε τη θέσπιση νέων προγραμμάτων. Στη Γαλλία, επειδή το δίκτυο ασφαλείας είναι πιο εκτεταμένο και επειδή μεγαλύτερο μέρος του γαλλικού διαθέσιμου εισοδήματος δεν επηρεάζεται από τις οικονομικές διακυμάνσεις, η αποστολή άμεσων επιταγών ή η ενίσχυση των επιδομάτων ανεργίας ήταν στην πλειοψηφία τους περιττές.

Ως έκφραση ταξικής αντιπαράθεσης αντιμετωπίζει ο [Nouriel Roubini στο Project Syndicate](#) το κύμα διαμαρτυριών και εξεγέρσεων στις ΗΠΑ και αλλού. Μετά την οικονομική κρίση του 2008, πολλές εταιρείες προσπάθησαν να αυξήσουν τα κέρδη μειώνοντας το κόστος, ξεκινώντας από το εργατικό δυναμικό. Αντί να προσλαμβάνουν εργαζόμενους σε επίσημες συμβάσεις εργασίας με καλούς μισθούς και παροχές, οι εταιρείες υιοθέτησαν ένα μοντέλο βασισμένο στη μερική απασχόληση, τις ωριαίες συμβάσεις και το freelancing, στη λογική του gig economy. Αυτές οι τακτικές οδήγησαν τον οικονομολόγο Guy Standing να κάνει λόγο για τους επισφαλώς εργαζομένους («πρεκαριάτο»): **μια νέα τάξη αποξενωμένων, ανασφαλών εργαζομένων που είναι έτοιμοι για ριζοσπαστικοποίηση και κινητοποίηση ενάντια στην «πλουτοκρατία»**. Αυτή η τάξη διευρύνεται για άλλη μια φορά, τώρα που οι εταιρείες, όπως και μετά το 2008, προσπαθούν να μειώσουν το κόστος εργασίας για να πετύχουν τα προβλεπόμενα κέρδη, με κρατική στήριξη. Με έναν αυξανόμενο αριθμό Αμερικανών να μένουν άνεργοι και οικονομικά ανασφαλείς, ενώ οι μεγάλες εταιρείες φαίνεται να ακμάζουν, οι εντάσεις ήταν αναμενόμενες.

Τα κράτη-μέλη της ΕΕ συζητούν συλλογικά για το πώς να αντιμετωπίζουν τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας. Ενώ οι συζητήσεις σχετικά με την εγχώρια αλληλεγγύη συνεχίζονται, υπάρχει επίσης το πιεστικό ζήτημα του **πώς η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της επιθυμούν να υποστηρίξουν τρίτες χώρες, εκτός ΕΕ, στην αντιμετώπιση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για την υγεία και την οικονομία**. Το [European Policy Institutes Network δημοσίευσε ένα paper](#), το οποίο εξετάζει το ζήτημα του εάν και πώς εμφανίζεται η εξωτερική αλληλεγγύη στον πολιτικό και δημόσιο λόγο στην Ευρώπη. Το συμπέρασμα είναι ότι, προς το παρόν, ούτε τα κορωνο-εθνικιστικά αντανάκλαστικά ούτε οι γεωπολιτικές φιλοδοξίες κυριαρχούν στις σχετικά χαμηλής προβολής συζητήσεις σχετικά με τη διεθνή συνεργασία. Η περίπτωση της Ελλάδας καλύφθηκε από τους Δημήτρη Κατσίκια και Δήμητρα Τσίγκου του ΕΛΙΑΜΕΠ, που αναφέρουν ότι η Ελλάδα έχει αναστείλει προς το παρόν την ξένη βοήθεια προς τρίτες χώρες, ως μέρος μιας «πραγματιστικής προσέγγισης», με το θέμα να βρίσκεται εκτός ραντάρ του δημοσίου διαλόγου.

Οι ειδικοί του ΕΛΙΑΜΕΠ γράφουν

«Νομίζω ότι θα καταλήξουμε σε μία συμφωνία για δύο πολύ απλούς λόγους. Ο πρώτος είναι ότι η κρίση είναι πολύ μεγάλη, αποτέλεσμα της πανδημίας, άρα αν δεν κάνει κάτι συνολικά, συλλογικά, η Ε.Ε., κινδυνεύει ακόμα και να διαλυθεί. Δεύτερον, πίσω από όλα αυτά, βρίσκεται μία γαλλο-γερμανική συμφωνία. Το γεγονός ότι οι Γερμανοί, ουσιαστικά, συντάχθηκαν με τις προτάσεις Μακρόν, και έχουν από πίσω τους πολλές άλλες χώρες και έχουν και την κρίση από πίσω τους, σημαίνει ότι θα καταλήξουμε σε συμφωνία, προφανώς, αφού υπάρξουν ορισμένοι συμβιβασμοί κι παραχωρήσεις, για να εξασφαλιστεί η υπογραφή 27 χωρών. Αντιλαμβάνεστε, το εγχείρημα είναι τεράστιο, μιλάς για μεγάλα νούμερα, θες συνολικά πάνω από ενάμιση τρις και χρειάζεσαι 27 χώρες να συμφωνήσουν. Δηλαδή, το γεγονός ότι μερικές φορές η Ευρώπη συμφωνεί είναι το θαύμα, δεν είναι το εντυπωσιακό ότι τσακώνονται.»

Λουκάς Τσοούκαλης, Πρόεδρος, ΕΛΙΑΜΕΠ, [ΣΚΑΙ 100,3, 24.06.2020](#)

«Ποιες μακροχρόνιες τάσεις είναι αντιστρέψιμες; Αποδυνάμωση της φιλελεύθερης δημοκρατίας και άνοδος του αυταρχικού λαϊκισμού. Ο Ορμπάν, ο Πούτιν και ο Τραμπ δεν είναι ο αξεπέραστος ορίζοντας το μέλλοντός μας. Διεύρυνση των εισοδηματικών ανισοτήτων στις ανεπτυγμένες χώρες, που τροφοδοτούν κύματα εθνικισμού και λαϊκισμού. Όσο παροξύνονται οι ανισότητες, τόσο επεκτείνεται η κοινωνική και πολιτική αφύπνιση για αντιμετώπισή τους. Προφανώς αυτό απαιτεί πολιτικές πρωτοβουλίες και διακυβερνητικές συνεργασίες – για φορολόγηση διασυνοριακών συναλλαγών και αντιμετώπιση φορολογικών παραδείσων. Προφανώς η υπονόμηση αυτών των προσπαθειών (όπως η αποχώρηση των ΗΠΑ από το διεθνές πλαίσιο για τη φορολόγηση τεχνολογικών κολοσσών) δεν βοηθάει. Όμως η πολιτική αλλαγή μπορεί να αντιστρέψει την τάση.»

Γιώργος Παγουλάτος, Γενικός Διευθυντής, ΕΛΙΑΜΕΠ, [Η Καθημερινή, 21.06.2020](#)

«Την περασμένη Τετάρτη, η αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Margrethe Vestager παρουσίασε προτάσεις ρυθμίσεων σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους η ΕΕ επιδιώκει να αντιμετωπίσει μη Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που επενδύουν στην ΕΕ, επιχορηγούμενες από τις κυβερνήσεις των χωρών τους. Δεδομένης της εξέλιξης των άμεσων ξένων επενδύσεων από μη ευρωπαϊκές χώρες στην ΕΕ την τελευταία δεκαετία, είναι προφανές ότι οι προτάσεις της Επιτροπής στοχεύουν - αν και όχι αποκλειστικά - κινεζικές επιχειρήσεις. Κάνοντας ένα ακόμη βήμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε δασμούς σε δυο Αιγυπτιακές εταιρείες υπό κινεζική ιδιοκτησία, που εξάγουν fiber glass στην ΕΕ. Αυτή η απόφαση σηματοδοτεί την πρώτη προσπάθεια της ΕΕ να αντιμετωπίσει την παγκόσμια εμπορική επέκταση της Κίνας μέσω στοχευμένων δασμών σε εταιρείες που υποστηρίζονται από το Πεκίνο αλλά δραστηριοποιούνται εκτός Κίνας.»

Jens Bastian, Ειδικός Σύμβουλος, ΕΛΙΑΜΕΠ, [Τα Νέα, 22.06.2020](#)

«Πεκίνο και Βρυξέλλες συμφωνούν σε πολλά. Προφανώς, υπάρχουν και διαφωνίες. Η κινεζική κυβέρνηση, για παράδειγμα, δεν ανέχεται ανάμειξη στις εσωτερικές της υποθέσεις, ενώ η Ευρώπη – κατά μείζονα λόγο η Γερμανία – ζητάει καλύτερη πρόσβαση στην κινεζική αγορά και πιο δίκαιη μεταχείριση των ευρωπαϊκών εταιρειών. Η αμερικανική κυβέρνηση βλέπει την Κίνα πολύ περισσότερο από γεωπολιτική οπτική σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση και προσπαθεί να πείσει τους ευρωπαίους εταίρους της να υιοθετήσουν αντίστοιχα σκληρή γραμμή. Επικοινωνιακά δημιουργείται κλίμα πόλωσης το οποίο αναπαράγεται από τα ΜΜΕ και φέρει την Ευρώπη σε δύσκολη θέση. Κατασκευάζεται ένα τεχνητό δίλημμα ότι τα ευρωπαϊκά κράτη πρέπει να επιλέξουν μεταξύ Αμερικής και Κίνας. Στην ουσία, όμως, οι Ηνωμένες Πολιτείες γνωρίζουν άριστα πως η συνεργασία είναι απαραίτητη.»

Γιώργος Τζογόπουλος, Ερευνητής, ΕΛΙΑΜΕΠ, [Τα Νέα, 22.06.2020](#)